

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં

ક્રિમિનલ અપીલ નં.૯૦૬/૧૯૯૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી રાજેશ એચ. શુક્લ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ, ૧૯૫૦ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?

૫	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?
---	--

=====

ગુજરાત રાજ્ય.... અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

કાલુસિંહ શિવસિંહ રાહેવર.... સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટ, એપીપી, અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે

શ્રી કે.બી. આનંદજીવાલા, એડવોકેટ, સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી રાજેશ એચ. શુક્લ

તારીખ: ૧૦/૦૩/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની ક્રિમિનલ અપીલ વિદ્વાન એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ એન્ડ સેશન્સ જજ, હિંમતનગર દ્વારા સ્પેશ્યલ કેસ નં. ૨/૧૯૯૫ માં આપવામાં આવેલ તારીખ

૨૫.૬.૧૯૯૯ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ સામે નિર્દેશિત છે, જેમાં હાલની અપીલમાં જણાવેલા કારણોસર ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ હેઠળના ગુનાના કથિત આરોપો માટે સામાવાળા / મૂળ આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવાની નોંધ કરવામાં આવેલ છે.

૨. કેસની ટૂંકમાં સારાંશિત હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૩. ફરિયાદપક્ષના કેસમાંથી જે પ્રગટ થાય છે તે મુજબ કેસની ઉત્પત્તિ અથવા પૃષ્ઠભૂમિ એ છે કે રાયગઢના એક પૃથ્વીરાજસિંહ સૂરસિંહ ઝાલા શાળામાં શિક્ષક તરીકે નોકરી કરે છે અને તેમના મામા અભયસિંહ બાપુસિંહ મકવાણાને વાસણા ગામના વક્તુસિંહ ઉર્ફે વિજયસિંહ જવાનસિંહ સાથે જમીન બાબતે તકરાર થયેલ, જેના પરિણામે બોલાચાલી થયેલી, જેના માટે ગાંભોઈ પોલીસ સ્ટેશનમાં એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવેલ હતી. બંને પક્ષના વ્યક્તિઓની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા આરોપી, પોલીસ સબ-ઇન્સ્પેક્ટરના રાઈટર તરીકે કામ કરતા હોવાનું કહેવાય છે, અને જ્યારે ફરિયાદી પક્ષ ગાંભોઈ પોલીસ સ્ટેશને ગયેલ, ત્યારે સામાવાળા આરોપીએ ફરિયાદી પક્ષ સામેનો કેસ નબળો કરવા માટે ગેરકાયદેસર લાંચ / લાંચની માંગણી કરી હોવાનું કહેવાય છે. સામાવાળા આરોપીએ મુલાકાતની ગોઠવણ કરી હોવાનું પણ કહેવાય છે, અને આખરે, રૂ. ૧૪૦૦/- ની લાંચ નક્કી થઈ હતી, અને આ રકમમાંથી, તે જ દિવસે રૂ. ૫૦૦/- સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ, ફરિયાદી અને મામા અભયસિંહ ગાંભોઈ ખાતે અંબિકા હોટેલ ગયા હતા. તેઓ આરોપીને મળ્યા હતા,

અને આરોપીએ તેમને બાકીના નવસો રૂપિયા બીજા દિવસે એટલે કે તારીખ ૧૧.૧૧.૧૯૯૪ ના રોજ તે જ અંબિકા હોટેલ ખાતે સવારે ૯:૦૦ થી ૧૦:૦૦ વાગ્યાની વચ્ચે ચૂકવી દેવા કહ્યું હોવાનું કહેવાય છે. જોકે, ફરિયાદી આવી ગેરકાયદેસર લાંચ / લાંચ ચૂકવવા ઈચ્છતા ન હતા. તેમણે એ.સી.બી. માં ફરિયાદ નોંધાવી, જેના આધારે છટકું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું, અને બીજા દિવસે, જ્યારે આરોપી ફરિયાદીને તે જ સ્થળે એટલે કે અંબિકા હોટેલ ખાતે મળ્યા અને રૂ. ૯૦૦/- ની રકમ આપતાં, સામાવાળા આરોપીએ સદર રકમ સ્વીકારી, અને દાગવાળી ચલણી નોટો સામાવાળા આરોપી પાસેથી કબજે કરવામાં આવી હતી.

જ. તેથી, છટકા પછી, તે વિદ્વાન સ્પેશ્યલ જજ, હિંમતનગર સમક્ષ સ્પેશ્યલ કેસ નં. ૨/૧૯૯૫ તરીકે નોંધાયો હતો. વિદ્વાન સ્પેશ્યલ જજ, હિંમતનગરે તહોમતનામું ઘડ્યું અને ટ્રાયલ ચલાવી હતી.

પ. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની પુરાવાની નોંધણી પૂર્ણ થયા પછી, વિદ્વાન સ્પેશ્યલ જજે ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું વિશેષ નિવેદન પણ નોંધ્યું હતું.

ડ. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર અને બચાવપક્ષ તરફે વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન સ્પેશ્યલ જજે આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ કર્યો, જેના પરિણામે હાલની ક્રિમિનલ અપીલ થઈ છે.

૭. આ એ ચુકાદો અને હુકમ છે, જેને આ અપીલમાં એવા કારણોસર પડકારવામાં આવ્યો છે કે વિદ્વાન સ્પેશ્યલ જજે દાગવાળી ચલણી નોટોની રિકવરી જેવી પ્રસ્તુત હકીકતોના સંબંધમાં રેકૉર્ડ પરના સાહિત્ય અને પુરાવાઓથી વિપરીત તારણો સંપૂર્ણપણે નોંધ્યા છે, જેના માટે અદાલતનું તારણ આપવામાં આવ્યું છે. તેવી જ રીતે, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી માનવામાં આવી નથી જોકે દાગવાળી ચલણી નોટો આરોપીના શરીર પરથી કબજે કરવામાં આવી છે. વધુમાં, આંગળીઓના ટેરવા પર અને અંગૂઠા પર પણ એન્થ્રેસીન પાવડરના નિશાન જોવા મળ્યા છે, અને એવા અવલોકનો કરવામાં આવ્યા છે કે તેણે દાગવાળી ચલણી નોટો સ્વીકારી નથી તેવું માનવા માટે તેના અંગૂઠા પર એન્થ્રેસીન પાવડરના નિશાન જોવા મળ્યા નથી. તેથી, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે ચુકાદો અને હુકમ વિકૃત અને રેકૉર્ડ પરના સાહિત્ય અને પુરાવાઓથી વિપરીત છે, અને અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે.

૮. અપીલકર્તા-રાજ્ય તરફે વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટે આંક - ૨૧ પરના ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧ અને નજરે જોનાર સાક્ષી એવા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૨ જેવા સાક્ષીઓની જુબાનીનો સંદર્ભ આપ્યો છે. તેમણે આંક ૨૪ અને પંચનામા સહિતના દસ્તાવેજોનો ખાસ સંદર્ભ આપ્યો અને રજૂઆત કરી કે આ બંને સાક્ષીઓની જુબાની સુસંગત અને વિશ્વસનીય છે અને તેમ છતાં વિરોધાભાસ છે તેવા અવલોકનો કરવામાં આવ્યા છે. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટે એવી રજૂઆત

કરવાનો પ્રયાસ કર્યો કે વર્ણન અલગ રીતે હોઈ શકે છે, પરંતુ બંને સાક્ષીઓ મહત્વના પાસા પર સુસંગત છે. તેમણે આંક ૨૧ પર ફરિયાદીની જુબાનીનો ફરી સંદર્ભ આપ્યો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આંક ૮૭ પરના પંચનામામાં અવલોકન કર્યા મુજબ, તે સ્પષ્ટ છે કે આરોપીના શર્ટના ખિસ્સા પર એન્થ્રેસીન પાવડરના નિશાન મળી આવ્યા છે, જ્યારે નીચેની કોર્ટ દ્વારા એવા અવલોકનો કરવામાં આવ્યા છે કે તેની ચકાસણી કરવામાં આવી નથી. તેવી જ રીતે, તેમણે આંક ૩૫ પર ટ્રેપ કરનાર અધિકારી શ્રી પટેલની જુબાનીનો સંદર્ભ આપ્યો અને રજૂઆત કરી કે તેમણે પણ જણાવ્યું છે કે અલ્ટ્રા વાયોલેટ લેમ્પ વડે આરોપીના શર્ટની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને પંચનામામાં જણાવ્યા મુજબ દાગવાળી ચલણી નોટો કબજે કરવામાં આવી હતી. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી ભટ્ટે રજૂઆત કરી કે તે જ દાગવાળી ચલણી નોટો, જેના નંબરો પ્રથમ ભાગના પંચનામામાં દર્શાવવામાં આવ્યા છે, તે કબજે કરવામાં આવી છે, અને તેથી, માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી સ્થાપિત થાય છે. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી ભટ્ટે રજૂઆત કરી છે કે નીચેની અદાલતે તે હકીકતના આધારે માંગણી અંગે ભૂલભરેલી રીતે અવલોકનો કર્યા છે કે જ્યારે ટ્રેપ કરવામાં આવી ત્યારે કોઈ ચોક્કસ માંગણી નહોતી, અને આરોપી દ્વારા માંગણીના અભાવે, જ્યારે તે આરોપીને આપવામાં આવે છે, ત્યારે ગુનો સ્થાપિત થતો નથી. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી ભટ્ટે જોકે રજૂઆત કરી છે કે પુરાવાને સમગ્રતયા હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં વાંચવો પડશે જ્યાં અગાઉ

માંગણી કરવામાં આવી હતી, અને અગાઉની માંગણીના આધારે, રકમ નક્કી કરવામાં આવી હતી, જે આપવાની માંગ કરવામાં આવી હતી. તેથી, વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી ભટ્ટે રજૂઆત કરી કે તે સમયે રકમની માંગણી કરવામાં આવી છે કે કેમ તે બહુ પ્રસ્તુત નથી. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે, તેનાથી વિપરીત, અગાઉ કરવામાં આવેલી માંગણી અને આંશિક ચૂકવણીના આધારે, તે અંબિકા હોટેલ ખાતે આપવાનું સંમત થયું હતું અને આરોપી ત્યાં આવ્યો હતો અને તેની હાજરી તે જ સ્થળે મળી આવે છે, જે બિનવિવાદિત છે. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે આરોપી કોઈપણ ખુલાસા કે વાજબી સમર્થન વિના અંબિકા હોટેલ ખાતે મળી આવે છે, ત્યારે તે ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપે છે, અને તેથી, વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રદબાતલ અને બાતલ કરવો જરૂરી છે.

૯. સામાવાળા / મૂળ આરોપી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.બી. આનંદજીવાલાએ ચુકાદાનો સંદર્ભ આપ્યો અને રજૂઆત કરી કે ત્રણ મુખ્ય ઘટકો છે, જે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા મુખ્યત્વે સ્થાપિત કરવાના રહે છે; માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલાએ રજૂઆત કરી કે આરોપી કોઈ ઉપકાર કરવાની સ્થિતિમાં હતો કે કેમ, તે ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે તેઓ તારીખ ૧.૭.૧૯૯૪ ના રોજ રાયપુર આઉટપોસ્ટ ખાતે મુકાયેલા હતા, અને તેઓ પી.એસ.આઈ. ના રાઈટર ન હતા. તેથી તેમણે રજૂઆત કરી કે તેઓ ફરિયાદી સામેના ગુનાની તપાસ કરી શકે અને સૂચવ્યા

મુજબ કોઈ ઉપકાર કરી શકે તેવું દર્શાવવા માટે કંઈ નથી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલાએ ખાસ કરીને ફરિયાદી અને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧ ની જુબાનીનો સંદર્ભ આપ્યો અને રજૂઆત કરી કે આ બંને સાક્ષીઓની જુબાનીને સમર્થન આપવા માટે કોઈ સ્વતંત્ર પુરાવો નથી. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે તપાસ ન્યાયી નથી અને ફરિયાદી ગુનામાં સહ-આરોપી છે, અને તેથી, કોઈપણ સમર્થન વિના તેમની જુબાની સ્વીકારી શકાય નહીં. વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલાએ રજૂઆત કરી કે આરોપી દ્વારા કોઈ ચોક્કસ માંગણી કરવામાં આવી નથી. તેના માટે તેમણે બંને સાક્ષીઓના પુરાવાનો સંદર્ભ આપ્યો અને રજૂઆત કરી કે તેઓએ જણાવ્યું છે કે આરોપીએ ‘લાવો’, ‘આપો’ જેવી કોઈ માંગણી કરતો એક પણ શબ્દ ઉચ્ચાર્યો નથી. તેથી તેમણે રજૂઆત કરી કે, જો જુબાની જોવામાં આવે તો, ફરિયાદીએ કોઈપણ માંગણી વિના ચૂકવણી કરવા માટે સ્વૈચ્છિક તૈયારી દર્શાવી હતી, અને તેથી, નીચેની અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે કોઈપણ માંગણી વિના, માત્ર કહેવાતી સ્વીકૃતિ પૂરતી રહેશે નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી કે પંચ સાક્ષી અને ફરિયાદીની જુબાની સુસંગત નથી. તે બંનેએ જણાવ્યું છે કે આરોપીએ માંગણી વિશે ઉચ્ચારણ કર્યું નથી, અને તેથી, માંગણી સ્થાપિત ન થવાથી, તે શંકા પેદા કરે છે.

૧૦. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.બી. આનંદજીવાલાએ એ.આઈ.આર. ૨૦૧૦ એસ.સી. ૧૬૬ – વી.કે. કન્નન વિ. સ્ટેટ રેપ. બાય ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ અને (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૫૮૭ – એ. સુબેર વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ માં રિપોર્ટ

થયેલ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાઓ અને ૨૦૧૧ (૧) જી.એલ.એચ. ૭૬૯ – ભરતકુમાર રમણીકલાલ શાહ વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપ્યો અને તેના પર આધાર રાખ્યો હતો. તેમણે રજૂઆત કરી કે પંચનામું પણ પુરાવામાં ગ્રાહ્ય નથી કારણ કે તે પંચ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યું નથી કે લખાવવામાં આવ્યું નથી. તેમણે આંક – ૨૧ ના પંચ સાક્ષીની જુબાનીનો સંદર્ભ આપ્યો છે. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે પંચનામું ટ્રેપ કરનાર અધિકારી દ્વારા લખાવવામાં આવ્યું હતું અને તેથી પંચનામું વિશ્વસનીય નથી. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં તેમણે ૧૯૯૮ (૧) જી.એલ.એચ. ૯૨૪ – કનુભાઈ કાંતિભાઈ પટેલ વિ. ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદાનો સંદર્ભ આપ્યો અને તેના પર આધાર રાખ્યો હતો. તેવી જ રીતે, ૨૦૦૬ (૧) જી.એલ.આર. ૪૧૮ અને ૨૩(૧) જી.એલ.આર. ૬૦૫ – ભરતકુમાર જયમણિશંકર મહેતા વિ. સ્ટેટ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.બી. આનંદજીવાલાએ રજૂઆત કરી કે પૂર્વ-વાતચીત અથવા કરાર એ એક મહત્વપૂર્ણ ભાગ છે, જે ફરિયાદપક્ષે સ્થાપિત કરવો જ જોઈએ. વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલાએ રજૂઆત કરી કે આરોપીની નિમણૂક સદર પોલીસ સ્ટેશનમાં નહોતી અને તેણે ત્યાં કોઈ કામ કરવાનું નહોતું કારણ કે તેઓ આઉટપોસ્ટ ખાતે મુકાયેલા હતા. તેથી તેમણે રજૂઆત કરી કે અગાઉની માંગણી અંગે કોઈ સમર્થન આપતો પુરાવો નથી, અને જ્યાં સુધી અગાઉની માંગણી સ્વતંત્ર પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત ન થાય ત્યાં સુધી તેને સ્વીકારી શકાય નહીં. તેમણે

રજૂઆત કરી કે બચાવપક્ષની થિયરી ફરિયાદપક્ષ કરતાં વધુ સંભવિત છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે સ્વીકૃત રીતે, જ્યારે માંગણી કરવામાં આવી નથી અને ફરિયાદીએ ચૂકવણી કરવા માટે સ્વૈચ્છિક તૈયારી દર્શાવી છે, ત્યારે તેમણે આરોપી પર ચલણી નોટો પધરાવી દીધી છે, જેને સ્વીકૃતિ તરીકે માન્ય રાખી શકાય નહીં.

૧૧. વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલાએ રજૂઆત કરી કે હકીકતો અને સંજોગોની સમગ્રતા ધ્યાનમાં લેવામાં આવી શકે છે, અને જો બચાવપક્ષનો કેસ સંભવિત હોય, તો જે લાભ આપવામાં આવ્યો છે તે કાયમ રાખી શકાય છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે આરોપીનો ગુનો સ્થાપિત કરવાની જવાબદારી ફરિયાદપક્ષની છે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલાએ તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં તારીખ ૮મી ઓગસ્ટ ૧૯૭૧ ની ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૪૭૯/૧૯૭૦ માં આ કોર્ટના (કોરમ: એસ.એચ. શેઠ અને ટી.યુ. મહેતા, જેજે) અનરિપોર્ટેડ ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપ્યો છે. છેલ્લે, તેમણે રજૂઆત કરી કે લાંબો સમય વીતી ગયો છે, અને તેથી, જે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં આવ્યું છે તે સંભવિત છે, અને માત્ર અન્ય દ્રષ્ટિકોણ શક્ય છે તેટલા માત્રથી હાલની અપીલ સ્વીકારવા માટે પૂરતું નથી.

૧૨. પ્રત્યુત્તરમાં, વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટે માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી વિશે સ્થાપિત કરવા માટે ફરીથી પુરાવા અને ફરિયાદનો સંદર્ભ આપ્યો છે. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી ભટ્ટે

રજૂઆત કરી કે જો કોઈ અગાઉની માંગણી, ગોઠવણ કે સમજૂતી ન હોત, તો આરોપી ફરિયાદીને મળવા હોટેલમાં આવ્યો ન હોત. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી ભટ્ટે ફરીથી જુબાનીનો સંદર્ભ આપ્યો અને રજૂઆત કરી કે તે સમજણની પૃષ્ઠભૂમિમાં હતું કે રકમ ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે આપવામાં આવી હતી. તેમણે ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષી બંનેની જુબાની પર ભાર મૂક્યો, જ્યાં આરોપી દ્વારા ‘સવાલ જ નથી’ કહીને આપવામાં આવેલી ખાતરી ખાસ નોંધવામાં આવી છે. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી ભટ્ટે તેથી રજૂઆત કરી કે વાતચીત તેમજ ખાતરી બંનેના સંબંધમાં બંને સાક્ષીઓ સુસંગત છે, જે દાગવાળી ચલણી નોટોની રિકવરી સાથે ફરિયાદપક્ષના કેસને સંપૂર્ણ સમર્થન આપે છે. તેથી તેમણે રજૂઆત કરી છે કે હાલની ક્રિમિનલ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે.

૧૩. આ પરસ્પર વિરોધી રજૂઆતોને ધ્યાને લેતાં, હાલની ક્રિમિનલ અપીલ સ્વીકારી શકાય કે નહીં તે વિચારવાનું રહે છે.

૧૪. જોકે આ કોર્ટ વ્યાપક માર્ગદર્શિકા અને નિર્દોષ છૂટકારો આપતી અપીલોનો સંદર્ભ આપતા કલમ ૩૭૮ ના વ્યાપ વિશે સભાન છે જે અસંખ્ય ન્યાયિક ચુકાદાઓમાં સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરે છે કે જો રેકૉર્ડથી વિપરીત તારણ હોય, અથવા તેના પરિણામે ન્યાયનો અન્યાય થયો હોય તો વડી અદાલતની સત્તાઓ પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૨૫૭૩ – સૈયદ પેડા ઓલિયા વિ. પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર, હાઈકોર્ટ ઓફ

આંધ્રપ્રદેશ, હૈદરાબાદ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં નીચે મુજબના અવલોકનો કર્યા છે: “૫. નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ જેના પર આધારિત છે તે પુરાવાની સમીક્ષા કરવા માટે અપીલ અદાલત પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી. સામાન્ય રીતે, નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમમાં દખલ કરવામાં આવશે નહીં કારણ કે આરોપીની નિર્દોષતાની ધારણા નિર્દોષ છૂટકારા દ્વારા વધુ મજબૂત બને છે. ફોજદારી કેસોમાં ન્યાય પ્રશાસનના તાણાવાણામાંથી પસાર થતો સુવર્ણ દોરો એ છે કે જો કેસમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવા પર બે દ્રષ્ટિકોણ શક્ય હોય, એક આરોપીના ગુના તરફ નિર્દેશ કરતો હોય અને બીજો તેની નિર્દોષતા તરફ, તો આરોપી માટે અનુકૂળ હોય તે દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવો જોઈએ. અદાલતની સર્વોચ્ચ વિચારણા એ સુનિશ્ચિત કરવાની છે કે ન્યાયનો અન્યાય અટકાવાય. ગુનેગારને નિર્દોષ છોડી મૂકવાથી જે ન્યાયનો અન્યાય થઈ શકે છે તે નિર્દોષ વ્યક્તિની સજા કરતાં જરાય ઓછો નથી. જે કેસમાં ગ્રાહ્ય પુરાવાઓની અવગણના કરવામાં આવી હોય, ત્યાં આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યો હોય ત્યારે પુરાવાનું પુનઃ મૂલ્યાંકન કરવાની ફરજ અપીલ અદાલત પર રહેલી છે, જેથી ખાતરી કરી શકાય કે આરોપીઓમાંથી કોઈએ ખરેખર કોઈ ગુનો કર્યો છે કે નહીં.” એવા અવલોકનો કરવામાં આવ્યા છે કે જો ખાતરીકારક સાહિત્ય અથવા પ્રસ્તુત સાહિત્ય ધ્યાને લેવામાં ન આવ્યું હોય, તો તે દખલગીરી કરવા માટેનું એક પ્રબળ કારણ બનશે.

૧૫. તેવી જ રીતે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ – ચંદ્રપ્પા અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં

અવલોકનો કર્યા છે: “૧૫. ઉપર ટાકેલી હાલના કોડની કલમ ૩૭૮ (નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં અપીલ) નું માત્ર વાંચન સ્પષ્ટ કરે છે કે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલો સાથે કામ કરતી વખતે અપીલ અદાલતની સત્તાઓ પર ધારાસભા દ્વારા કોઈ પ્રતિબંધ લાદવામાં આવ્યો નથી. જ્યારે આવી અપીલ દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યારે વડી અદાલત પાસે પુરાવાનું પુનઃ મૂલ્યાંકન કરવાની, સમીક્ષા કરવાની અને સમગ્ર પુરાવા પર પુનર્વિચાર કરવાની, નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ જે સામગ્રી પર આધારિત છે તેના પર પુનર્વિચાર કરવાની અને આવા પુરાવા પર પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે. નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમ સામેની અપીલમાં હકીકત અને કાયદા બંનેના પ્રશ્નો વડી અદાલત દ્વારા નિર્ધારણ માટે ખુલ્લા છે.”

૧૬. એ ધ્યાને લેવું જરૂરી છે કે લો કમિશને નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલો અને યોગ્ય સુધારા માટે ભલામણ કરી હતી કારણ કે ટ્રાયલ કોર્ટો નિર્દોષ છૂટકારાની નોંધ કરી રહી હતી, જે ન્યાય પ્રશાસન માટે પ્રતિકૂળ હોઈ શકે છે. તેથી, વધુ વિવેકબુદ્ધિ આપવા માટે, આ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. તે જ સમયે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અસંખ્ય ન્યાયિક ચુકાદાઓમાં આવા વિવેકબુદ્ધિના ઉપયોગ માટે વ્યાપક માર્ગદર્શિકા નક્કી કરીને સાવચેતીના શબ્દો સાથે વ્યાપક માર્ગદર્શિકા નક્કી કરી છે. સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જો ચુકાદો વિફૂત હોય અથવા રેકૉર્ડ પરના સાહિત્ય અને પુરાવાઓથી વિપરીત હોય, અથવા નીચેની અદાલતે પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં અને કાયદાના અમલમાં

સંપૂર્ણપણે ગેરમાર્ગે દોરવાણી કરી હોય તો વડી અદાલત સાહિત્ય અને પુરાવાનું પુનઃ મૂલ્યાંકન અને પુનર્વિચાર કરવા માટે સશક્ત છે. કેસની હકીકતોમાં, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, નીચેની અદાલતે સ્વીકૃતિ અને રિકવરી અંગેની હકીકતનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કર્યું નથી. ફરિયાદી આંક – ૨૧ ની જુબાની અને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧ ની જુબાનીનો સંદર્ભ આપતી વખતે, અસંગતતા સૂચવવાનો પ્રયાસ કરતું અવલોકન કર્યું છે, જોકે, વાસ્તવમાં, મહત્વના પાસાઓ પર કોઈ અસંગતતા નથી. બંને સાક્ષીઓએ આરોપીની ખાતરી વિશે જણાવ્યું છે, જ્યારે તેણે ‘સવાલ જ નથી’ કહીને કેસ નબળો કરવામાં મદદ કરવાની તૈયારી દર્શાવી હતી. તેમાં કોઈ વિવાદ નથી કે આરોપી પાસેથી દાગવાળી ચલણી નોટો મળી આવી છે અને કબજે કરવામાં આવી છે. આરોપીની આંગળીઓના ટેરવા પર એન્થ્રેસીન પાવડરના નિશાન જોવા મળે છે. જોકે આરોપીના અંગૂઠા પર એન્થ્રેસીન પાવડરના કોઈ નિશાન મળ્યા નથી તેવો નબળો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે, પરંતુ તે પુરાવાઓથી વિપરીત છે, કારણ કે પંચ સાક્ષી દ્વારા આરોપીના અંગૂઠા પર નિશાન મળી આવ્યા હોવાનું સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે, જે પંચનામામાં પણ જોવા મળે છે. આ તેના દ્વારા સ્વીકૃતિ સૂચવે છે, અને આરોપીના ખિસ્સામાંથી દાગવાળી ચલણી નોટોની રિકવરી સ્વીકૃતિ સ્થાપિત કરે છે. સામાવાળા આરોપી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.બી. આનંદજીવાલા દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત સહેલાઈથી સ્વીકારી શકાય નહીં, કારણ કે, જો તે પધરાવી દેવામાં આવી હોત, તો તે તેના ખિસ્સામાં જોવા મળત

નહીં, કારણ કે સંભાવનામાં, જે ચલણી નોટો આપવામાં આવી હતી, તે નીચે પડી ગઈ હોત અને તેના ખિસ્સામાં ગઈ ન હોત તે હકીકત સાથે કે શરૂઆતના તબક્કે આ જણાવવામાં આવ્યું ન હતું, અને તેથી, માત્ર આવી બચાવની દલીલ પાછળથી ઉપજાવી કાઢેલી હોવાના કારણે માની શકાય નહીં. અન્ય પુરાવાની સરખામણીમાં વર્તણૂકને પણ ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે. હાલના કેસની હકીકતોમાં, તેમણે આવી કોઈ બાબત સૂચવી નથી, અને તેથી, તે તેમના પર પધરાવી દેવામાં આવી હતી તેવી રજૂઆત માની શકાય નહીં અથવા સ્વીકારી શકાય નહીં.

૧૭. રજૂઆતનું બીજું પાસું, જે વાદ્યસ્ત ચુકાદા અને હુકમનો સંદર્ભ આપીને માંગણી વિશે ઘણો ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે, તે ગેરસમજભર્યું છે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે ટ્રેપ વખતે, જ્યારે આરોપી અને ફરિયાદી હોટેલમાં મળ્યા ત્યારે આરોપીએ તે સમયે માંગણીનો સંદર્ભ આપતા ‘લાવો’, ‘આપો’ ન કહ્યું હોય, પરંતુ તેને હકીકતોની સમગ્ર પૃષ્ઠભૂમિના અનુસંધાનમાં વાંચવું પડશે. હકીકતો પરથી જે પ્રગટ થાય છે તે મુજબ, સામાવાળા પક્ષ સાથેના તેમના ઝઘડામાં ફરિયાદી માટે કેસ નબળો કરવા માટે આરોપીએ ગેરકાયદેસર લાંચ અથવા લાંચની માંગણી કરી હતી. તે પણ સ્પષ્ટ છે કે આખરે, રૂ. ૧૪૦૦/- નક્કી કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાંથી રૂ. ૫૦૦/- ચૂકવી પણ દેવાયા હતા. ત્યારબાદ, જ્યારે આરોપી અને ફરિયાદી અંબિકા હોટેલમાં મળ્યા, ત્યારે એવું સંમત થયું હતું કે બીજા દિવસે તે જ હોટેલમાં આરોપી દ્વારા માંગણી કર્યા મુજબ બાકીની રૂ. ૯૦૦/- ની રકમ

ચૂકવવામાં આવશે. આમ, તેનો અગાઉની માંગણી સાથે સંદર્ભ છે અને આવી અગાઉની માંગણીના કારણે જ, સંમત થયા મુજબ તે જ સમયે આરોપી હોટેલ પર હાજર રહ્યો હતો. હોટેલમાં આરોપીની હાજરી બિનવિવાદિત છે. જો આરોપી આઉટપોસ્ટ ખાતે નોકરી કરતો હતો, અને એમ માની લઈએ કે તેણે કોઈ કામ માટે ગાંભોઈ પોલીસ સ્ટેશને હાજરી આપવાની જરૂર હતી, તો તેને અંબિકા હોટેલ ખાતે હાજર રહેવાનું કોઈ કારણ નથી, તે પણ, પુરાવામાં ફરિયાદી દ્વારા જણાવવામાં આવેલા સમયે. આ અગાઉની માંગણી અંગે ફરિયાદપક્ષના સંસ્કરણને સંપૂર્ણપણે સમર્થન આપે છે, જેના અનુસંધાનમાં આરોપી અંબિકા હોટેલ ખાતે હાજર રહ્યો હતો. તેથી, નીચેની અદાલત અગાઉની માંગણી અથવા જે સંમત થયું હતું તેની અવગણના કરીને, જેના અનુસંધાનમાં તેઓ અંબિકા હોટેલ ખાતે હાજર રહ્યા હતા, માત્ર અંબિકા હોટેલમાં શું બન્યું તેના પર જ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને કોઈ માંગણી નથી તે બાબતે સંપૂર્ણપણે ગેરમાર્ગે દોરાઈ છે. તેવી જ રીતે, એન્થ્રેસીન પાવડર અને આરોપીના શર્ટના ખિસ્સા પરના નિશાન અંગેના તારણો પણ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાથી વિપરીત છે. જોઈ શકાય છે તેમ, નવસો રૂપિયાની સાથે, આરોપીના ખિસ્સામાંથી અન્ય ચલણી નોટો પણ મળી આવી હતી, જે સૂચવે છે કે ચલણી નોટ ખિસ્સાની બહારની બાજુને સ્પર્શતી હતી અને દાગવાળી ચલણી નોટ આરોપીની બીજી ચલણી નોટના સંપર્કમાં આવી હતી અને કાપડના સંપર્કમાં નહીં. ફરીથી, ખિસ્સા અને આંગળીઓના ટેરવા પર એન્થ્રેસીન પાવડરના નિશાન જોવા મળે છે, અને ચલણી નોટો આરોપીના

ખિસ્સામાંથી મળી આવી છે, જેના માટે તેના પર પધરાવી દેવામાં આવી હતી તે સિવાય બીજો કોઈ ખુલાસો નથી. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, બળજબરીથી સોંપવાની અથવા ખિસ્સામાં પધરાવી દેવાની આ થિયરી વિશ્વાસ જગાડતી નથી, કારણ કે તે સંજોગોમાં પૈસા જમીન પર પડી ગયા હોત. જ્યારે આંગળીઓના ટેરવા તેમજ અંગૂઠા પર એન્ડ્રેસીન પાવડરના નિશાન જોવા મળે છે, ત્યારે તેણે પ્રતિકાર કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને તે પ્રક્રિયામાં તે મળી આવ્યું છે તેવું માત્ર સૂચવવામાં આવ્યું છે, તે માની શકાય નહીં. નીચેની અદાલતે ઉપર જણાવ્યા મુજબ માંગણીના પાસા પર વધુ ભાર મૂકીને ગેરમાર્ગે દોરવાણી કરી છે.

૧૮. પંચ સાક્ષી દ્વારા તે લખાવવામાં આવ્યું હતું તેના પર વધુ ભાર મૂકવા સાથે પંચનામા સંબંધિત રજૂઆતનું બીજું પાસું ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે. નીચેની અદાલતે એવી રજૂઆત સ્વીકારી છે કે પંચનામું ગ્રાહ્ય નથી કારણ કે પંચ સાક્ષીએ પોતે તે લખાવ્યું નથી. એ કદર કરવી જરૂરી છે કે જો પંચે સમર્થન ન આપ્યું હોય તો પણ, ઘણા કેસોમાં તપાસ કરનાર અમલદારની જુબાનીથી પંચનામું સાબિત થાય છે અને તેથી પંચનામું લખાવવામાં ન આવ્યું હોય તો પણ આવી રજૂઆત સહેલાઈથી સ્વીકારી શકાઈ ન હોત. તેથી, પંચ સાક્ષીની જુબાની તેમજ આંક – ૮૭ પર પ્રદર્શિત કરવામાં આવેલા પંચનામાને ધ્યાનમાં લેતાં, તેને બાજુ પર મૂકી શકાય નહીં.

૧૯. ભ્રષ્ટાચારના દૂષણને ડામવા માટે, ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની જોગવાઈમાં કલમ ૨૦ દ્વારા સુધારો કરવામાં આવ્યો છે. ધ કરપ્શન એક્ટની

કલમ ૨૦ ની જોગવાઈઓ નીચે મુજબ વંચાય છે: “જ્યાં જાહેર સેવક કાયદેસરના મહેનતાણા સિવાય લાંચ સ્વીકારે છે ત્યાં ધારણા.” કલમ ૨૦(૩) જોગવાઈ કરે છે: “પેટા-કલમ (૧) અને (૨) માં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, જો ઉપરોક્ત લાંચ અથવા વસ્તુ, તેના મતે, એટલી નજીવી હોય કે ભ્રષ્ટાચારનું કોઈ અનુમાન વ્યાજબી રીતે ન બાંધી શકાય, તો અદાલત સદર કોઈપણ પેટા-કલમમાં સંદર્ભિત ધારણા બાંધવાનો ઇનકાર કરી શકે છે.”

૨૦. આમ, કલમ ૨૦ માં જોગવાઈ કર્યા મુજબ ગેરકાયદેસર લાંચ અથવા લાંચ, અથવા ભ્રષ્ટાચાર અંગેનું અનુમાન કરી શકાય છે, અને એકવાર આવી ધારણાના સંબંધમાં પ્રથમદર્શી કેસ સ્થાપિત થઈ જાય પછી, ધારણાનું ખંડન કરીને અથવા સંભવિત પુરાવા દ્વારા ધારણા ન બાંધી શકાય તેવો જરૂરી ખુલાસો આપવાનો બોજ આરોપી પર રહેશે. આરોપીએ વાજબી શંકા વિશે દલીલ કરવાની કે સાબિત કરવાની જરૂર નથી, પરંતુ સંભાવના દ્વારા અનુમાનને સ્થાપિત અને ખંડિત પણ કરવું પડશે. તેથી, જે બચાવ લઈ શકાય અથવા સૂચવી શકાય, તે પ્રથમદર્શી રીતે સંભવિત બચાવ હોવો જોઈએ. ધ કર્પ્શન એક્ટની કલમ ૨૦ પર નજીકથી નજર નાખતાં એ હકીકતનો પણ સંદર્ભ મળે છે કે, જ્યારે તે સ્વીકારવા માટે સંમત થયો હોય, તે પણ પૂરતું રહેશે.

૨૧. (૨૦૦૦) ૮ એસ.સી.સી. ૫૭૧ – મધુકર ભાસ્કરરાવ જોશી વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં કલમ ૨૦ હેઠળની ધારણાનો સંદર્ભ આપતાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કરેલા અવલોકનોનો ઉપયોગી સંદર્ભ પણ

લઈ શકાય છે જેને ધ ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૧૧૪ ના સંદર્ભ સાથે ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે: “કે જ્યારે નાણાં પ્રાપ્ત થાય છે અને તે તેની પાસે કેવી રીતે આવ્યા તે અંગે આરોપી દ્વારા કોઈ ખાતરીકારક વિશ્વસનીય ખુલાસો આપવામાં આવતો નથી, ત્યારે ધારણા ઉપલબ્ધ થશે.” તેથી, પુરાવાના આ ભાગને અથવા ફરિયાદીની જુબાની અને નજરે જોનાર સાક્ષી તરીકે પંચ નં. ૧ જેવા ફરિયાદપક્ષના અન્ય સાક્ષીઓની જુબાનીને બાજુ પર મૂકી શકાય નહીં.

૨૨. અસંખ્ય ન્યાયિક ચુકાદાઓમાં કલમ ૨૦ ની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપતાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ખાસ અવલોકન કર્યું છે કે “ધારણા કરી શકશે” અને “ધારણા કરશે” એવા શબ્દપ્રયોગો ધ ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૪ માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યા છે. અગાઉની શ્રેણી હેઠળ આવતી ધારણાને સંક્ષિપ્તમાં “સામાન્ય ધારણાઓ” અથવા “વિવેકાધીન ધારણાઓ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને પછીની શ્રેણી હેઠળ આવતી ધારણાઓને “કાનૂની ધારણાઓ” અથવા “ફરજિયાત ધારણાઓ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. વધુમાં, જ્યારે એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૨૦(૧) માં “ધારણા કરવામાં આવશે” શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેનો ફરજિયાતપણાનો સમાન અર્થ હોવો જોઈએ.

૨૩. જે.ટી. ૨૦૦૩ (૯) એસ.સી. ૧૧૯ – સ્ટેટ ઓફ આંધ્રપ્રદેશ વિ. વી. વાસુદેવ રાવ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કરેલા

અવલોકનોનો ઉપયોગી સંદર્ભ લઈ શકાય છે. એવું પણ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે: “૧૮. ધારણા એ અન્ય સાબિત હકીકતો પરથી તારવવામાં આવેલ અમુક હકીકતનું અનુમાન છે. એક હકીકત પરથી બીજી હકીકતના અસ્તિત્વનું અનુમાન કરતી વખતે, અદાલત માત્ર બુદ્ધિશાળી તર્કની પ્રક્રિયા લાગુ કરી રહી છે જે સમાન સંજોગોમાં સમજદાર માણસનું મન કરશે. ધારણા એ અન્ય હકીકતો પરથી તારવવાનો આખરી નિષ્કર્ષ નથી. પરંતુ જો તે પછીથી ખલેલ પહોંચાડ્યા વિના રહે તો તે આખરી પણ હોઈ શકે છે. પુરાવાના કાયદામાં ધારણા એ પુરાવાનો બોજ ખસેડવાનો તબક્કો દર્શાવતો નિયમ છે. ચોક્કસ હકીકત અથવા હકીકતો પરથી અદાલત અનુમાન દોરી શકે છે અને જ્યાં સુધી આવા અનુમાનનું ખંડન ન થાય અથવા દૂર ન થાય ત્યાં સુધી તે રહેશે.” રઘુબીરસિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં અગાઉના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપતાં, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે: “૨૧. અમે નોંધી શકીએ છીએ કે રઘુબીરસિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ માં ત્રણ-ન્યાયાધીશોની બેન્ચે ઠરાવ્યું હતું કે આરોપીએ રકમની માંગણી કરી અને મેળવી તેવા આક્ષેપ સામે આરોપી પાસે ચિહ્નિત ચલણી નોટોનો કબજો હતો તે હકીકત પોતે જ “ઘટના પોતે બોલે છે” (રેસ ઈપ્સા લોકિપટોર) છે.”

૨૪. તેથી, સાબિતીનો અર્થ જડ ગાણિતિક પ્રદર્શનની સાબિતી નથી, કારણ કે તે અશક્ય છે તેનો અર્થ એવો પુરાવો હોવો જોઈએ જે સમજદાર માણસને ચોક્કસ નિષ્કર્ષ પર આવવા માટે પ્રેરિત કરે. હવે એ પણ સારી રીતે સ્વીકારવામાં

આવ્યું છે કે સંભાવનાના સિદ્ધાંતને પણ ધ્યાનમાં લેવો જરૂરી છે. સંજોગોમાં, જ્યારે નાણાં મળી આવે છે અને આરોપી દ્વારા કોઈ ખાતરીકારક, વિશ્વસનીય અથવા સ્વીકાર્ય ખુલાસો આપવામાં આવતો નથી, ત્યારે ધારણા ઉપલબ્ધ થશે.

૨૫. તેથી, ઉપરોક્ત પુરાવા અને રેકૉર્ડ પરના સાહિત્યને ધ્યાનમાં લેતાં, નીચેની અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો સાથે પહોંચેલા તારણો અને નિષ્કર્ષને ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ કાયમ રાખી શકાય નહીં. નીચેની અદાલતનો અભિગમ સાહિત્ય અને પુરાવાઓ તેમજ ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની જોગવાઈઓના સંદર્ભ વિના તદ્દન કેન્ડ્રુઅલ છે, જેના પરિણામે નિર્દોષ છૂટકારો થયો છે. તેથી, કારણોના આધારે પહોંચેલા તારણો અને નિષ્કર્ષને કાયમ રાખી શકાય નહીં અને હાલની ક્રિમિનલ અપીલ મંજૂર કરવા પાત્ર છે.

૨૬. તે અનુસાર, હાલની ક્રિમિનલ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે. ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચતા કલમ ૭, ૧૩(૧)(ડી) હેઠળના ગુના માટે સામાવાળા આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવાની નોંધ કરતો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ આથી રદબાતલ અને બાતલ કરવામાં આવે છે અને સામાવાળા આરોપી સામેના આરોપો વાજબી શંકાથી પર સાબિત થયેલા માનવામાં આવે છે, અને તેથી, સામાવાળા આરોપીને ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે તેમજ કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચતા કલમ ૧૩(૧)(ડી) હેઠળના ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે. જામીન ખત રદ ગણાશે.

(રાજેશ એચ. શુક્લા, જે.)

વિશેષ હુકમ:

૨૭. નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરીને ચુકાદો સંભળાવ્યા પછી, વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.બી. આનંદજીવાલાએ હળવાશ લાવનારા સંજોગો તેમજ ઘણા વર્ષો વીતી ગયા હોવાની હકીકત વિશે રજૂઆત કરી છે અને નમ્રતા દર્શાવવામાં આવે અને તે ધ્યાનમાં લેવામાં આવી શકે છે.

૨૮. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટે જોકે, (૨૦૧૨) ૭ એસ.સી.સી. ૮૦ – નરેન્દ્ર ચંપકલાલ ત્રિવેદી વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત માં રિપોર્ટ થયેલ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપતાં રજૂઆત કરી છે કે સમય વીતી જવો એ હળવાશ લાવનારો સંજોગ નથી અને તેથી તે સજામાં કોઈ નમ્રતા માટેનું કારણ બની શકે નહીં.

૨૯. આ પરસ્પર વિરોધી રજૂઆતોને ધ્યાને લેતાં અને હકીકતો તેમજ (૨૦૧૨) ૭ એસ.સી.સી. ૮૦ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદાને ધ્યાનમાં લેતાં, જો સામાવાળા આરોપીને ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે રૂ. ૨૦૦૦/- ના દંડ સાથે ૧ વર્ષની સખત કેદ અને ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચતા કલમ ૧૩(૧)(ડી) હેઠળના ગુના માટે ૧ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૨૦૦૦/- નો દંડ ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવે

તો ન્યાયનો હેતુ સર થશે. બંને સજાઓ એકસાથે ચાલશે તેવો હુકમ કરવામાં આવે છે.

૩૦. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.બી. આનંદજીવાલાએ વિનંતી કરી છે કે શરણાગતિ માટે ૮ અઠવાડિયાનો સમય આપવામાં આવે, જે વાજબી છે, અને સામાવાળા આરોપી ઉચ્ચ મંચનો આશરો લઈ શકે તે માટે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(રાજેશ એચ. શુક્લ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.